

AZ OLVASÓHOZ

Hetedik alkalommal kezdem így a rövid ajánlást a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár főigazgatójaként a VERITAS Évkönyv sorozatunk aktuális – 2021. évi – kötetében. Ez a kötet a VERITAS 2014-es indulása óta immáron a nyolcadik, amelyben a munkatársaink és külsős szerzőink egy-egy írását adjuk közre. Ezek az írások képet adhatnak arról a tudományos igényű feltáró és kutató munkáról, amelyet az intézmény történészei és levéltárosai folytatnak. Utóbbiak elsődleges feladata természetesen annak a közel 14 irat-folyókilométernyi anyagnak a rendezése, kutathatóvá tétele, amelynek ismerete nélkül a magyarországi rendszerváltoztatás után megindult kárpótlási folyamat(ok) megismerése, bemutatása szinte lehetetlen.

A történész és a levéltáros feladata mindig is az volt – és az napjainkban is –, hogy hiteles források segítségével mutassa be azt a múltat, amely nélkül kevesebbet tudnánk a világról, magunkról és másokról.

Mint tudjuk ez nem könnyű feladat, hiszen a legtöbben, akik az adott témával foglalkoznak, annak nemcsak a legjobb ismerőivé lesznek, de abba „beleszeretve” esetleg kissé engedékenyebbekké is válnak, mint ami elvárható lenne. S lehet-e ezt tudomásul venni/elfogadni? Úgy vélem igen, de csak egy bizonyos határig, addig, amíg a „szeretett téma” javára nem válik elfogulttá a kutató, a szerző.

Magam úgy látom, hogy a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár munkatársai megfelelnek ezen elvárásoknak. Szabadon fogalmazhatják meg a véleményüket, a vitákban érveket vonultatnak fel érvekkel szemben, és az esetleges szakmai vitákat minden esetben a tudomány eszközeivel „vívják” meg. Nem minősítenek, nem használnak sértő jelzőket, tisztelettel viseltetnek a vitapartnerekkel szemben, és a források tisztelete belső igényből (is) fakad.

A belső igény és késztetés pedig igencsak fontos. Anélkül nincs értelme az elkötelezett kutatói munkának, annak a munkának, amelynek szakszerű végzése esetén hiteles képet kaphatnak az érdeklődő olvasók egy-egy eseményről, személyről, döntésről.

Hitelesség. Többször leírtam már és most is megismételtem ezt a kifejezést. Tettem és teszem ezt azért, mert nem lehet elégszer hangoztatni, hogy csak így érdemes...

A VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár jelen évkönyvében ezeknek az elvárásoknak megfelelően fogalmazták meg munkatársaink a mondanivalójukat. Írásaik a XIX. század közepétől a XX. század végéig idézik fel a magyar történelem

egy-egy jelentős eseményét, egy-egy személy életútját, vagy csak egy-egy olyan történet, amelyről korábban nem is gondoltuk, hogy ilyen egyáltalán megtörténhetett. A történetek ugyanis nem mindig zajlanak a nagy nyilvánosság előtt. Vannak „titkok”, amelyekről csak hosszú évtizedek múltán „lebbenhet fel a fátyol” és tudjuk, hogy a legtöbb embert épp az ilyen „titkok” érdeklik. Nem állítom, hogy a kötet tanulmányaiban csak ilyen „titkokról” lehet olvasni, de azt igen, hogy érdekes, alig ismert vagy kevésbé, netán ez idáig nem a valóságnak megfelelően megismert dolgokról olvashat a Kedves Olvasó, mert nekünk az Ő tájékoztatása fontos. Fontos, hogy mindazon eredmények, amelyek egy tudományos kutatóintézetben – amely egyúttal közgyűjtemény is – megszületnek, eljussanak az érdeklődőkhöz, azokhoz az emberekhez, akiket a múltunk ugyanúgy érdekel, mint bennünket. Az ő közreműködésük nélkül nem működne az író és az olvasó közötti kapcsolat. Legyen, aki megírja és legyen, aki olvassa!

A VERITAS munkatársai megírták tanulmányaikat, Ön pedig, Kedves Olvasó, eldönti, hogy érdemes volt-e nekik időt és energiát szánni arra, hogy Ön is közelebb kerülhessen múltunk egy-egy részletének jobb megismeréséhez.

Magam – mint örök optimista – úgy vélem, hogy érdemes volt kutatni, írni és közreadni az írásokat, amelyek két fontos gondolat szem előtt tartásával születtek meg, melyek így hangzanak: „Szabadon szolgál a szellem” – az Eötvös József Collegium „jelmondata” –, valamint a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár Deák Ferencről kölcsönzött hitvallása, miszerint „...hazudni nem szabad”.

Budapest, 2022. március 15.

Prof. Dr. habil. Szakály Sándor
egyetemi tanár, főigazgató